

Народна банка на Република Македонија
Дирекција за истражување

Месечна информација

11/2008

декември, 2008 година

С О Д Р Ж И Н А

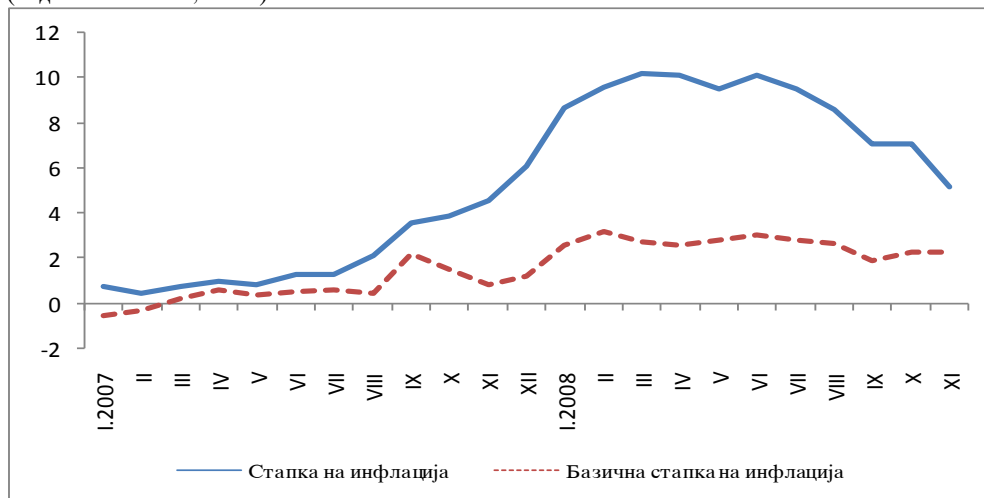
1. ЦЕНИ.....	3
2. ПЛАТИ.....	5
3. ЕКОНОМСКА АКТИВНОСТ	7
4. БИЛАНС НА ПЛАЌАЊА	9
5. МОНЕТАРНИ АГРЕГАТИ	13
6. КРЕДИТИ НА БАНКИТЕ	15
7. КАМАТНИ СТАПКИ И ДЕВИЗЕН КУРС	17
СТАТИСТИЧКИ ПРИЛОГ	20

1. ЦЕНИ

Во ноември 2008 година, **инфлацијата** забележа мало зголемување од 0,2% во однос на претходниот месец. Ваквото движење на општото ценовно ниво беше очекувано и во целост произлегува од зголемувањето на цената на електричната енергија за домаќинствата¹ со придонес од 0,8 п.п. врз вкупниот месечен пораст на инфлацијата. Од друга страна, падот на домашните цени на нафтените деривати (согласно рапидниот пад на цената на суровата нафта на светските берзи), поевтините цени на свежото овошје и на маслото за јадење збирно имаа дефлаторен ефект од 0,6 п.п. и не успеаја во целост да го неутрализират ефектот на поскапата електрична енергија. Искрпувањето на ефектот од ниската споредбена основа, заедно со надолното движење на цената на нафтата ја спуштија годишната инфлација на ниво од 5,2%, што претставува најниска регистрирана годишна стапка на инфлација од почетокот на годината. Овие фактори се одразија со забавување и на кумулативниот раст на цените, кој во периодот јануари- ноември 2008 година изнесува 8,7% (заклучно со октомври изнесуваше 9,0%). Околу 71% од досегашниот кумулативен пораст на цените се должи на повисоките цени на храната, додека заедничкиот придонес на храната и енергијата изнесува околу 85%.

Од аспект на **базичната инфлација**, во ноември беше регистрирано мало забавување на нејзиниот раст, при што кумулативната базична стапка на инфлација изнесува 2,6% (наспроти 2,7% во октомври). Годишното забавување на базичната инфлација во ноември е резултат на намалените цени на облеката, на забавениот пораст на цените на храната и пијалаците во рестораните и на сообраќајните средства.

Графикон 1
Инфлација и базична инфлација
(годишни стапки, во %)

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија и Народна банка на Република БРМ.

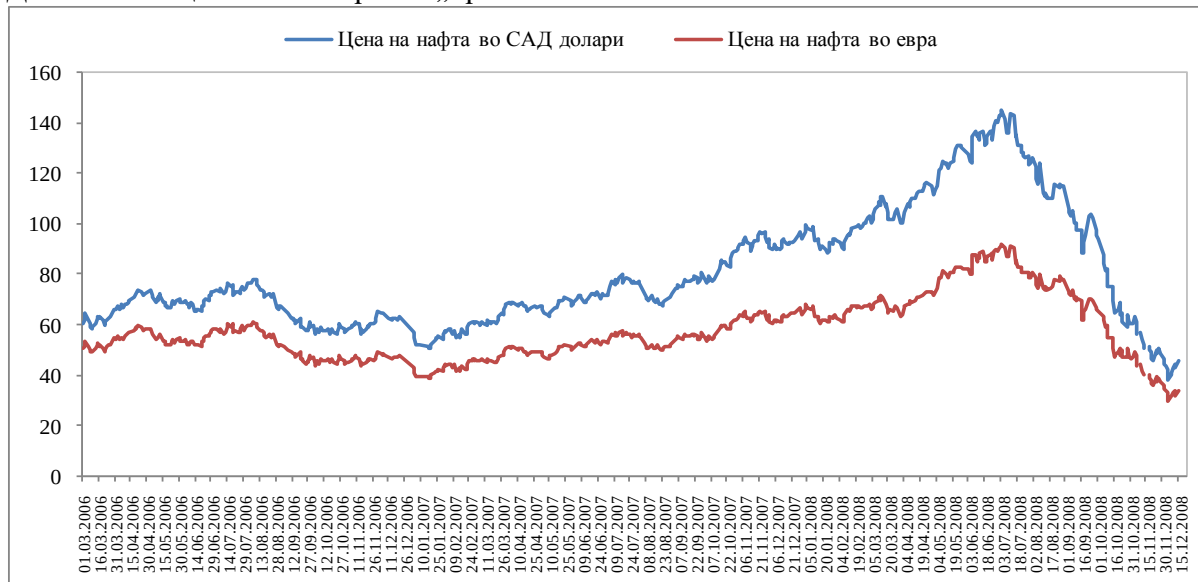
Рапидниот пад на **цената на суровата нафта** на светските берзи продолжи и во текот на ноември 2008 година и покрај намалената понуда од страна на земјите-членки на ОПЕК со редуцирање на дневното производство на нафта за 1,5 милиони

¹ На 29 октомври 2008 година, врз основа на одлука на РКЕ, просечната продажна цена на електричната енергија по која ЕВН Македонија ги снабдува тарифните потрошувачи на мало е зголемена за 13,61%.

барели. Просечната цена на нафтата од типот „брент“ изнесуваше 52,45 САД-долари за барел (слично на нивото од април 2005 година) и е пониска за 26,7% од просечната цена во октомври. Намалувањето на цената може да се објасни со падот на побарувачката на нафта предизвикан од глобалната финансиска криза и падот на глобалната економска активност, предвидувањата на ОПЕК за натамошен пад на побарувачката и во 2009 година, како и објавените извештаи на Американската информативна управа за енергетика за континуиран пораст на залихите на сурова нафта².

Графикон 2

Движење на цената на нафтата „брент“

Извор: Управа за информации за енергетиката (The Energy Information Administration) - статистичка агенција на Министерството за енергетика на САД.

Намалувањето на цената на нафтата продолжи во првите две недели на декември и во просек изнесуваше 42,5 САД-долари за барел и во однос на просекот од ноември 2008 година е пониска за 19%, главно поради фактори на страната на побарувачката (намалена побарувачка заради глобалната криза и објавените податоци од страна на Министерство за труд на САД за зголемување на стапката на невработеност на 6,7% - ниво регистрирано пред 15 години). Согласно со ваквите движења на цените на нафтата, на седницата одржана на 09.12.2008 година Регулаторната комисија за енергетика донесе Одлука за намалување на рафинериските и на малопродажните цени на нафтените деривати во просек за 7,4%, односно за 5,0%. За да се одбранат од понатамошно опаѓање на цената на нафтата, земјите-членки на ОПЕК одржаа вонреден состанок (на 17 декември), на кој е донесена одлука за намалување на дневното производство за 2 милиона барели почнувајќи од 1 јануари 2009 година.

Остварената годишна стапка на инфлација во ноември е значително пониска од проектираната³ (за 1,5 п.п.), а просечната стапка на инфлација во изминатите

² Агенција за статистички податоци во врска со нафтата на САД, Енерџи информерџин администрејшн (Energy Information Administration), Оил маркетер (Oil marketer) и Оил маркет рипорт (Oil market report).

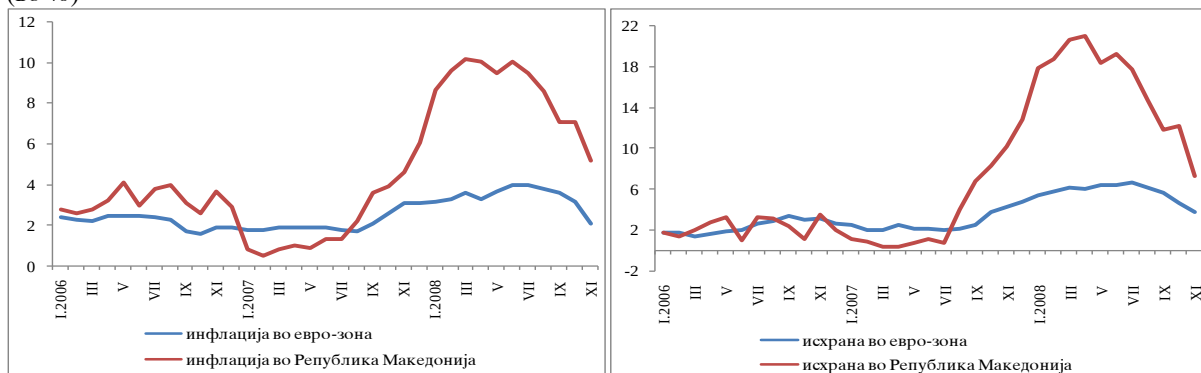
³ Се однесува на проекцијата од август.

единаесет месеци на 2008 година е пониска од очекуваната за 0,3 п.п. Ваквото отстапување главно произлегува од движењата кај цените на храната, каде што на годишна основа е регистрирано значително намалување на нивниот придонес кон инфлацијата (поинтензивно во однос на проекцијата), што заедно со намалувањето на цените на нафтените деривати во целост го неутрализира ефектот од зголемената цена на електричната енергија. Имајќи ја предвид ноемврската инфлација, може да се очекува годишната стапка на инфлација во декември да биде под 5% (наспроти проекцијата од 5,9%), така што просечната инфлација во 2008 година би изнесувала околу 8,3%.

Во ноември 2008 година е забележано значајно забавување на годишната стапка на **инфлација во евро-зоната**⁴, така што таа се сведе на 2,1% (наспроти 3,2% во октомври), главно заради намалувањето на цената на нафтата и регистрираното забавување на цените на храната. Стапката на базичната инфлација (којашто ги исклучува цените на храната и енергијата), остана на нивото од 1,9%. Потрошувачките цени забележани во евро-зоната во ноември се пониски за 0,5% од претходниот месец, што се должи во целост на падот на цените на горивата за транспорт и на нафтата за домаќинства. Имајќи предвид дека инфлаторните притисоци се значително пониски, а соочени со ризици од значително забавување на економската активност, на 4 декември ЕЦБ донесе одлука за намалување на каматните стапки за 0,75 процентни поени.

Графикон 3

Годишни стапки на инфлација и цени на исхрана во евро-зоната и во Македонија (во %)

Извор: ЕУРОСТАТ и ДЗС.

2. ПЛАТИ

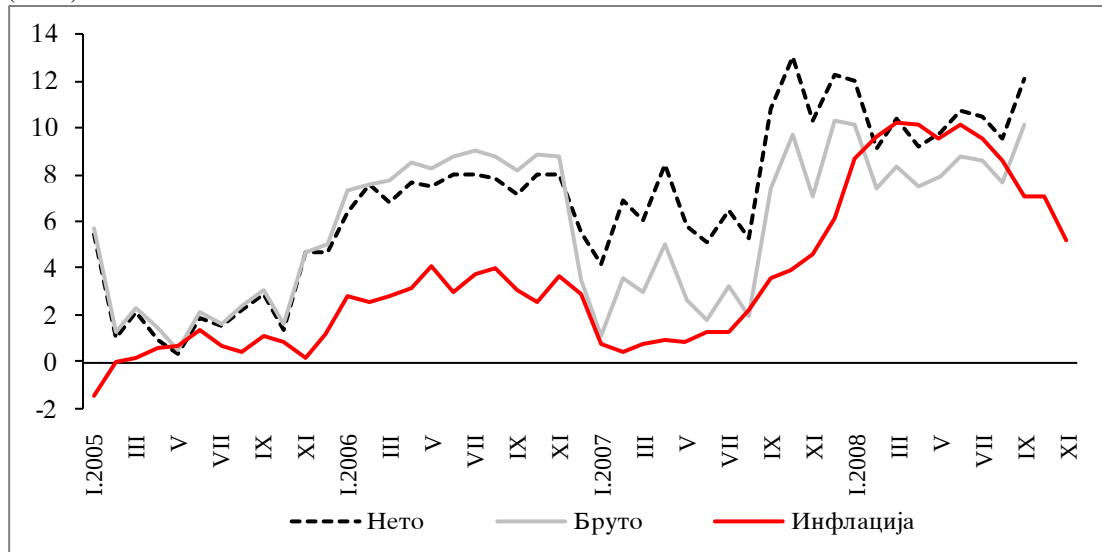
Во септември 2008 година, **просечната исплатена нето и бруто-плата** (вклучувајќи ги и заостанатите исплати) забележаа номинален месечен пораст од 6,7% и 6,8%, соодветно, што претставува реален пораст на нето и бруто-платата за 6,9% и 7,0%, соодветно, во услови на месечна дефлација од 0,2%. Ваквиот месечен пораст во целост е предизвикан од зголемените плати на вработените во јавната администрација за 10%. Следствено, највисок месечен пораст на номиналните плати е забележан кај дејностите јавна управа и одбрана, образование и здравство. Во однос на крајот на 2007 година, нето и бруто-платата во септември номинално се повисоки за

⁴ Претходен податок.

8,6% и 8,2%, соодветно, што главно го одразува септемврскиот пораст на платите. На годишно ниво, номиналната просечна исплатена нето и бруто-плата бележат висока стапка на раст (од 12,1% и 10,2%, соодветно⁵), додека реалните промени се пониски (раст за 4,6% кај нето и 2,9% кај бруто-платата).

Графикон 4

Годишни стапки на раст кај платите и инфлацијата
(во %)

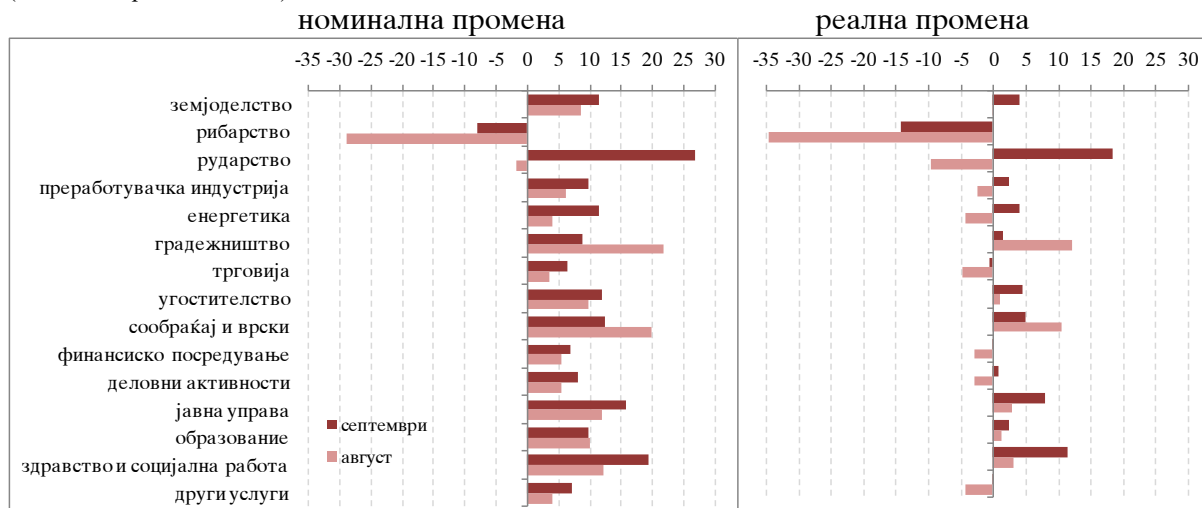

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Анализирано по одделни дејности, годишен номинален пад на платите во септември 2008 година е забележан единствено кај рибарството. Најзначаен номинален раст оствари платата во рударството и во услужниот сектор (пред сè кај здравството, јавната управа и одбрана и сообраќај и врски), додека најмал годишен раст има платата во трговијата и во финансиското посредување (од 6,4% и 6,9%, соодветно).

⁵ Пониската стапка на раст кај бруто-платата се должи на намалувањето на стапката на персоналниот данок на доход во јануари 2008 година.

Графикон 5
Просечна нето-плата по сектори
(годишни промени, во %)

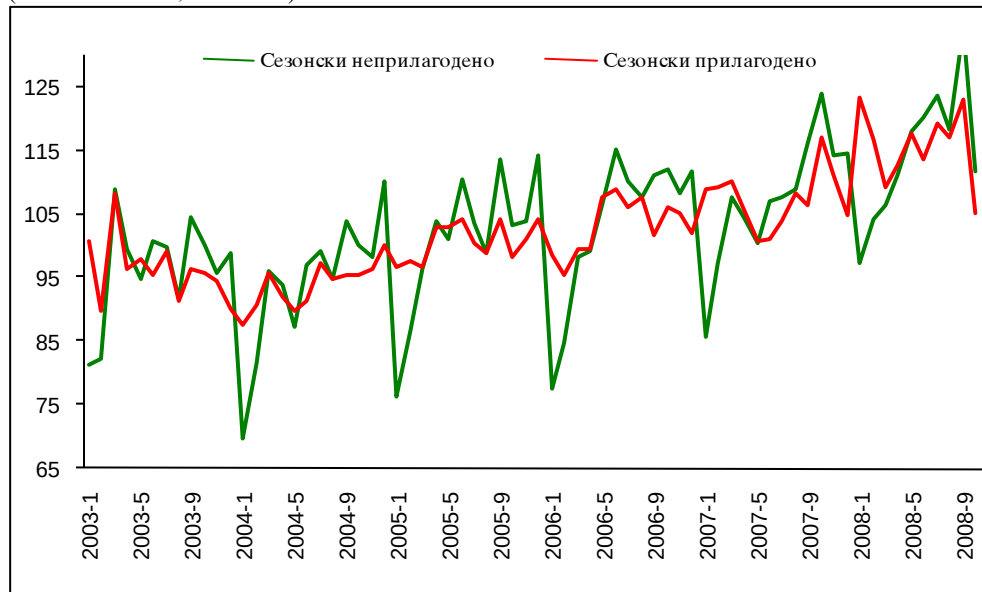
Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

3. ЕКОНОМСКА АКТИВНОСТ

По септемврскиот пораст, **обемот на индустриското производство** во октомври забележа месечно намалување од 16,9% (14,5% според податоците прилагодени за сезонските влијанија). Најголем придонес за месечниот пад на индустриското производство во рамки на гранките коишто бележат намалување на месечна основа имаат производството на основни метали (34,8%) и производството на метални производи во металопреработувачка фаза, освен машини и уреди (31%) кое оствари висок пораст во септември. Високиот месечен пад услови и негативна меѓугодишна динамика на индустриското производство (годишен пад од 9,9%) и следствено, значително забавување на кумулативниот пораст заклучно со октомври (8,1% во однос на истиот период од претходната година). Во услови на влошеното надворешно окружување (намалена побарувачка од страна на странските деловни партнери заради глобалната криза), македонската металургија оствари голем годишен пад на производството од 37,6%, при истовремен годишен пад на производството на текстилната индустрија од 23,9%. Воедно, годишен пад е регистриран кај 15 од 24 гранки, коишто сочинуваат 64,9% од вкупното индустриско производство.

Графикон 6

Индекс на индустриско производство
(месечни нивоа, 2005=100)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРМ.

Последните показатели за трговијата на големо и мало, извршените градежни работи и услугите во фиксната и мобилната телефонија во септември посочуваат на забавување на месечна основа. Во септември, во однос на август 2008 година, трговијата бележи пад од 12,6%, телекомуникациите од 5,9%, а градежништвото пад од 19,7%⁶. На годишна основа, трговијата расте со стапка од 3,0%, телекомуникациите се зголемени за 6,3%, а извршените градежни работи се намалени за 22,5%. Индикативен податок за движењата во градежништвото е бројот на издадени одобренија за градба од страна на Министерството за урбанизам. Имено, во октомври се издадени 209 одобренија за градење (наспроти 279 во септември) со предвидена вредност од 1.246,9 милиони денари (пониска за 983,8 милиони денари во однос на септемвриската), што претставува индикатор за евентуална идна намалена градежна активност.

⁶Податоците прилагодени за сезонските влијанија покажуваат пад во обемот на трговијата од 7,8%, на телекомуникациите од 7,4%, додека градежништвото бележи пад од 11,7%.

Графикон 7

Годишни стапки на раст во одделни дејности
(во %)

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Високиот годишен раст на обемот на индустриско производство во третиот квартал (од 13%), како и растот на годишна основа во домашната трговија, телекомуникацискиот сектор и градежништвото упатуваат на исполнување на очекуваниот раст на БДП во третиот квартал, односно остварување на слична стапка на раст како и во двата претходни квартала (околу 6%). Сепак, регистрираното намалување на активноста во индустрија во октомври (под влијание на глобалната финансиска и економска криза), заедно со очекуваното забавување во транспортот и трговијата (заради намалена потрошувачка) укажуваат на можност за забавување на растот во последниот квартал.

4. БИЛАНС НА ПЛАЌАЊА

Забавувањето на светската економска активност, намалувањето на странската побарувачка на домашните производи, падот на извозните цени, како и пониските приливи врз основа на приватни трансфери се главните причини за постојаното продлабочување на дефицитот на **тековната сметка на билансот на плаќања**, кој изнесува 567,1 милион евра во периодот јануари - септември 2008 година (9,1% од планираниот БДП). Анализата на составните компоненти на тековната сметка, го посочува растечкиот негативен јаз во размената на стоки со странство како фактор со најзначаен придонес за влошувањето на салдото на тековната сметка, кој само

делумно беше неутрализиран од намалените нето-одливи во подбилансот на доход на годишна основа. Нето-приливите врз основа на приватни трансфери, кои се основна ставка за финансирање на трговскиот дефицит во рамки на тековната сметка, во анализираниот деветмесечен период изнесуваат 729,5 милиони евра и на годишна основа се пониски за 6,1%. Намалените нето-приливи на приватните трансфери (главно заради пониските приливи од менувачкото работење), во комбинација со зголемениот трговскиот дефицит, условија покриеност на трговскиот дефицит со приватните трансфери од 56,7%, што претставува значително намалување во споредба со истиот период од 2007 година, кога таа покриеност изнесуваше 108,1%. Во рамките на подбиланост на услугите се забележани нето-приливи од 18,3 милиони евра, главно како резултат на нето-приливите врз основа на патувања, остварени под влијание на сезонски фактори во третото тримесечје на 2008 година.

Според последните расположливи податоци од менувачкиот пазар, во ноември 2008 година **нето-приливите остварени од менувачкото работење** изнесуваат 44,1 милион евра и бележат годишна стапка на пораст од 18,8%, со што продолжува позитивниот тренд на нивниот пораст на годишна основа започнат во септември годинава. На кумулативна основа (период јануари-ноември 2008 година), нето-откупот на менувачкиот пазар оствари годишен пад од 10,1% и изнесува 583,2 милиона евра.

Споредбата на остварениот износ на дефицитот на тековната сметка на билансот на плаќања во првите девет месеци на 2008 година и августовската проекција (според која до крајот на годината се очекува дефицитот на тековната сметка да достигне 12,3% од БДП), укажува на значително надминување на проекцијата за 18,9%. Најголемите отстапувања (од 11,9%) се јавуваат во надворешната размена на стоки, односно повисок реализиран увоз на стоки во комбинација со понизок остварен извоз на стоки од очекуваниот. Имајќи го предвид отстапувањето на остварените од проектираните износи во августовската проекција, изготвена е ноемвриската проценка која се темели врз последните расположливи податоци за размената со странство, информациите од Анкетата за увозот и извозот спроведена од страна на НБРМ (септември-октомври 2008 година) и проценките на последиците од глобалната финансиска криза врз одделните категории на билансот на плаќања, како и најновите движења и проекции за цените на нафтата и никелот на светските берзи. Со овие корекции, дефицитот на тековната сметка на крајот на 2008 година се проценува на 14,9% од проектираниот БДП.

Во периодот јануари - септември 2008 година, нето-приливите од **капиталната и финансиската сметка** изнесуваа 725,3 милиони евра. Најголемиот дел од нето-приливите се остварени врз основа на странски директни инвестиции и задолжување во странство. Директните инвестиции во овој период изнесуваат 418,1 милион евра, од кои доминантен дел (40,9%) се однесуваат на кредитите и заемите на меѓусебно поврзаните субјекти, потоа на капиталот и реинвестираната добивка (38% и 19,7%, соодветно). Споредено со августовската проекција, кај директните инвестиции се јавува значително надминување на проекцијата (24,1%). Од друга страна, во рамките на портфолио-инвестициите се забележани нето-одливи од 27,2 милиона евра, односно во услови на глобална финансиска криза, продолжува трендот на дезинвестирање од страна на странските инвеститори. Ваквите движења се потврдуваат и со најновите податоци од Македонската берза, при што во октомври учеството на странски инвеститори на страната на купувањата изнесува 7,29%, а на

страната на продажбата 68,61%. Во ноември 2008 година учеството на странските инвеститори на страната на купувањата изнесува 21,12% и е повторно помало од она на страната на продажбата од 25,59%, укажувајќи на нето-одливи врз основа на портфолио-инвестиции.

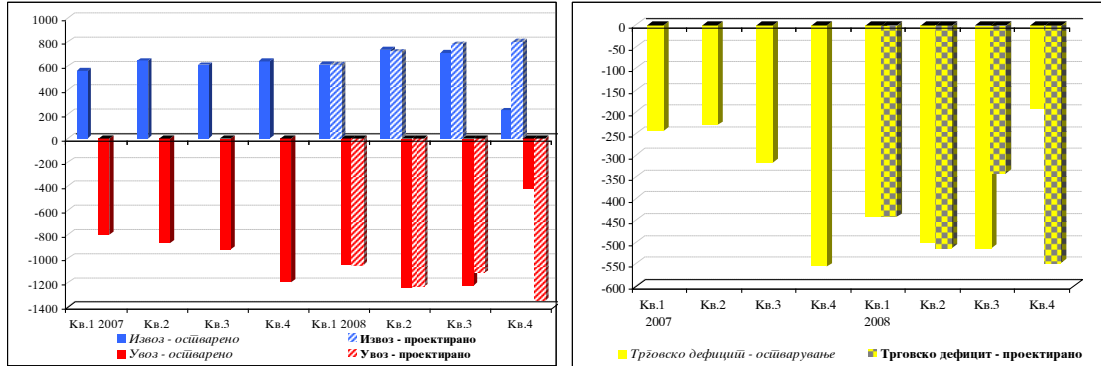
Во октомври 2008 година **трговскиот дефицит** изнесува 193,3 милиони евра и за првпат оваа година бележи намалување на годишна основа за 11,5%, што се должи главно на падот на увозот на стоки за 2,8% во однос на истиот месец од претходната година, за што најмногу придонесува понискиот увоз на минерални горива, одразувајќи ја главно повисоката споредбена основа од октомври 2007 година⁷. Истовремено, извозот расте со годишна стапка од 6,1%, што произлегува од зголемениот извоз на минерални горива и храна, меѓутоа како одраз на намалената странска побарувачка на домашни производи во услови на глобална криза, растот на извозот бележи забавена динамика, при што е регистриран пад на извозот на годишна основа кај нашите традиционални извозни категории тутун (62,2%), железо и челик (9,5%) и облека и текстил (2,3%).

Во периодот јануари-октомври 2008 година, увозот на стоки бележи побрз годишен пораст во однос на извозот на стоки (од 29,7% и 12,9%, соодветно), од каде произлегува и проширувањето на трговскиот дефицит за 63,4% во однос на истиот период на 2007 година. Зголемениот увоз на стоки главно се должи на повисокиот увоз на енергија, кој придонесува со 32,1% во вкупниот пораст. Увозот на нафта, како доминантен составен дел на оваа категорија, на кумулативна основа е зголемен за 56,5%, што произлегува од доминантниот ценовен ефект (49,1%, главно заради растот на цените на нафтата во првата половина од годината), во комбинација со помалиот количински ефект (4,9%). Во рамки на енергентите, регистриран е и зголемен увоз на електрична енергија, што е последица пред сè на повисоката увозна цена (38,7%). Од останатите категории, позначаен придонес за вкупниот пораст на увозот има увозот на железото и челикот (15,3%), друмските возила (7,6%), металната руда и металните отпадоци (4,4%) и индустриските машини за општа употреба (4,3%). Од друга страна, во согласност со високиот увоз на нафта, зголемениот извоз на стоки е резултат на повисокиот извоз на нафтените деривати со придонес во вкупниот пораст од 35,2%. Исто така, порастот на извозот е условен и од зголемениот извоз на метална руда, облека и текстил и изработки од метал (придонес од 22,4%, 8,4% и 7,7%, соодветно). Притоа, главната извозна категорија, железото и челикот бележи намалување на учеството во вкупниот извоз за 4,5 п.п. на кумулативна основа што е одраз на намалениот извоз на фероникел (за 42,5%), во услови на пад на цената на никелот на светските берзи. Во согласност со ваквите движења кај двете компоненти на размената на стоки со странство, стапката на покриеност на увозот со извоз е намалена за 8,6 процентни поени и изнесува 58,1%.

⁷ Во октомври 2007 година, во рамките на категоријата „минерални горива“ е регистриран висок увоз на електрична енергија, заради временското задоцнување на царинењето коешто се појавува кај овој вид увоз. Доколку се исклучи ефектот од временското задоцнување, увозот на стоки за октомври 2008 година би бил повисок на годишна основа за 14%.

Графикон 8

Извоз, увоз на стоки и трговско салдо (остварено и проектирано)

* Остварувањата за кв.4 2008 година се однесуваат само на октомври 2008 година.

Извор: НБРМ.

Споредено со августовската проекција, остварениот трговски дефицит во периодот јануари-октомври 2008 година претставува 89,5% од предвидениот износ за 2008 година, во услови на понизок процент на остварување кај извозот (78,3%), наспроти остварувањето кај увозот (82,6%). Трговскиот дефицит забележан во периодот јануари-октомври 2008 година (на ф.о.б. основа) сочинува околу 24% од проектираниот БДП, а со августовската проекција, трговскиот дефицит за целата 2008 година беше проценет на 26,7% од БДП. Последната проценка за трговскиот дефицит во 2008 година направена во ноември ги вклучува најновите движења во областа на надворешната трговија и потенцијалните ефекти од глобалната криза и, следствено, вклучува ревизија надолу на страната на извозот при мало намалување на увозот на стоки. Така, според ноемвриската проценка, трговскиот дефицит во 2008 година се проценува на 28,6% од БДП.

Табела 1

Цени на метали

	2006	2007	јул-сеп 2007	окт-дек 2007	јан-мар 2008	април - јуни 2008	јули-сеп 2008	септември 2008	октомври 2008	ноември 2008
САД долари за унци										
Злато	604,3	696,7	681,1	788,0	926,8	896,0	869,6	829,9	806,6	760,9
САД центи за унци										
Сребро	1156,9	1.341,3	1.273,2	1423,5	1764,7	1720,0	1494,5	1219,3	1042,7	986,8
САД долари за метрички џон*										
Ладовалани челични лимови	693,8	650,0	650,0	650,0	762,5	900,0	1100,0	1100,0	1100,0	1100,0
Топловалани челични лимови	600,0	550,0	550,0	550,0	700,0	833,3	1000,0	1000,0	1000,0	1000,0
САД долар за метрички џон										
Никел	24.254,4	37.229,8	30.205,2	29.219,2	28.956,8	25.682,4	18.960,8	17.794,5	12.139,8	10.701,5

Извор: Светска банка.

Во ноември 2008 година, цените на металите на светските пазари и понатаму бележат намалување, главно заради значителното забавување на глобалната побарувачка, како и понатамошното јакнење на американскиот долар во однос на еврото. Светските цени на златото и среброто забележаа намалување на месечна основа од 5,7% и 5,4%, соодветно. Кај основните метали, цената на никелот продолжува да паѓа и во ноември оствари месечен пад од 11,8%.

5. МОНЕТАРНИ АГРЕГАТИ

Податоците за крајот на **ноември 2008 година**, покажуваат значајно забавување на годишниот раст на **примарните пари**⁸ на 6,6% (19,2% во претходниот месец), како одраз на забавениот годишен раст на вкупните ликвидни средства на банките (15,2, %, наспроти 37,3% во претходниот месец) и намалената побарувачка на готови пари (за 2,7% на годишна основа). На месечна основа, примарните пари се пониски за 11,1%, при регистрирано намалување на готовите пари во оптек и вкупните ликвидни средства на банките од 4,5% и 15,6%, соодветно. Анализирано од аспект на тековите на креирање и повлекување ликвидност, месечното намалување на примарните пари речиси во целост се должи на повлечената ликвидност преку девизните трансакции на НБРМ. Имено, репатријацијата на дивидендата на една голема компанија кон странскиот инвеститор, влошеното трговско салдо, како и психолошките притисоци заради можните ефекти од светската финансиска и економска криза, доведоа до притисоци на страната на побарувачката на девизи, на што НБРМ интервенира со релативно висока нето-продажба на девизни средства. Повлечената ликвидност врз оваа основа беше делумно надоместена преку монетарните инструменти (вклучувајќи го и ефектот од задолжителниот депозит кај НБРМ) и нето-позицијата на државата кај НБРМ.

Споредбата со крајот на претходната година покажува намалување на примарните пари. Ваквата состојба во најголем дел се должи на повлечената ликвидност преку нето-позицијата на државата кај НБРМ, а придонес во оваа насока имаа и девизните трансакции на НБРМ⁹. Монетарните инструменти на кумулативна основа делуваа во насока на емисија на ликвидни средства. Во однос на проекцијата за крајот на последниот квартал, примарните пари се пониски за 13,1%, што главно се должи на повисоката нето-позиција на државата од проектираната (проекцијата претпоставува реализација на проектираниот буџетски дефицит од 1,5% од БДП).

Неповолните тенденции во банкарскиот сектор од октомври, манифестирани преку намалување на вкупната депозитна база на банките се задржаа и во ноември 2008 година, кога **вкупните депозити на банките (без депозитни пари)** остварија месечен пад од 5.168 милион денари, или за 3,5%. Во текот на овој месец, покрај неизвесното економско окружување, доминантен ефект врз депозитната база на банките имаше репатријацијата на дивидендата на една голема компанија кон странскиот инвеститор, која доведе до значителен одлив на денарски депозити на корпоративниот сектор од банкарскиот систем (регистрирано месечно намалување од 6.113 милиони денари, или за 23,5%). Од друга страна, регистриран е пораст на девизните депозити на претпријатијата од 5,4% (наспроти регистрираното намалување во претходните два месеца), што, имајќи го предвид вообичаениот висок пораст на увозот во овој период, може да значи подготовка на претпријатијата за подмирување на претстојните обврски кон странство. Вкупните депозити на населението повторно се намалија на месечна основа, но во помал обем споредено со претходниот месец (0,1%, наспроти 0,7% во октомври 2008 година). Ваквите движења навестуваат постепено смирување на притисоците од психолошки карактер, без позначајни последици врз општата доверба во банкарскиот сектор. Во прилог на

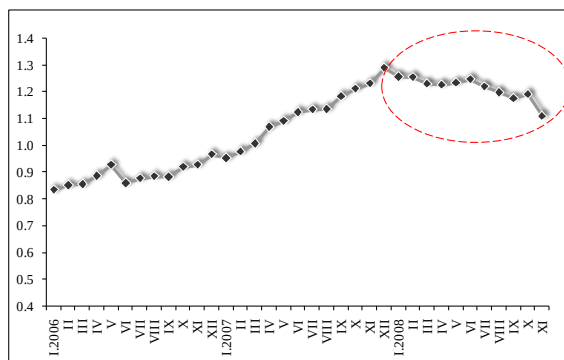
⁸ Ја Вклучува задолжителната резерва на девизни депозити. Без оваа компонента, примарните пари на годишна основа се пониски за 1,3%.

⁹ Нето девизната актива на НБРМ, на кумулативна основа забележа пораст, главно како резултат на приливите врз основа на издвоената задолжителна резерва на банките во девизи.

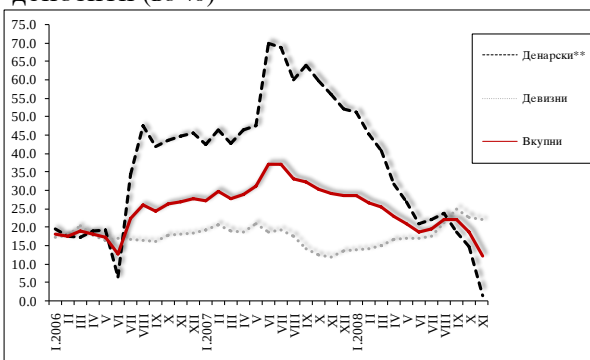
ваквите тврдења оди и појавата на една позитивна тенденција во последниот период, манифестирана преку поизразено зголемување на рочноста на депозитите на населението. Така, за октомври и ноември 2008 година, карактеристичен е процес на зголемување на долгорочните депозити за сметка на депозитите на краток рок, што имплицира на потенцијална реалокација на постојното штедење на населението, веројатно мотивирана од атрактивните каматни стапки. Притоа, учеството на долгорочните депозити во вкупните депозити на населението во ноември 2008 година изнесува 12,2%, наспроти 9,7% во септември 2008 година и 7,3% во декември 2007 година.

Графикон 9

Сооднос денарски* - девизни депозити

Годишни стапки на раст на вкупните депозити (во %)

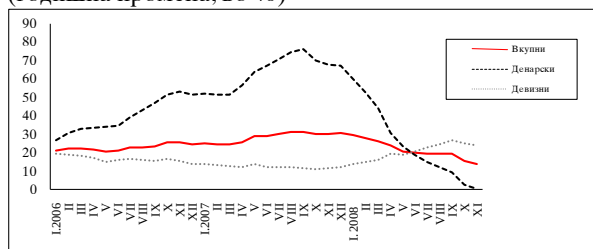
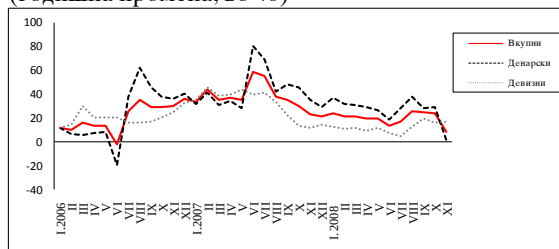
*Вклучува и депозитни пари.

** Без депозитни пари.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Во вакви услови, во ноември 2008 година денарските депозити забележаа умерен годишен пораст од 1,5%, наспроти 14,5% во претходниот месец. Девизните депозити на годишна основа се зголемија за 21,9%, наспроти 22,7% во октомври 2008 година. Од секторски аспект, продолжи годишниот раст на депозитите на населението и на претпријатијата, но со забавено темпо (13,9% и 8,6%, соодветно, наспроти 15,5% и 23,5%, соодветно во претходниот месец), условувајќи годишен пораст на вкупните депозити (без депозитни пари) од 12,3% (18,9% во претходниот месец). Со вклучување на депозитните пари, годишната стапка на раст на вкупните депозити во ноември 2008 година изнесува 15,2%, наспроти 21,5% во претходниот месец.

Графикон 10

Депозити на население
(годишна промена, во %)Депозити на претпријатија
(годишна промена, во %)

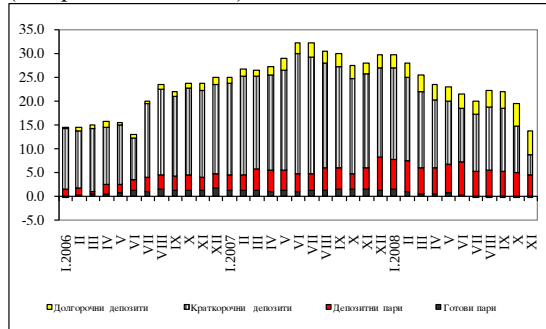
Извор: Народна банка на Република Македонија.

Годишната стапка на раст на **најшироката парична маса M4** од 19,3% колку што изнесуваше во октомври 2008 година, во ноември се сведе на 13,5%. Со тоа, монетарниот раст е значително понизок во однос на проекцијата за крајот на последниот квартал, што укажува на потенцијално остварување пониска парична маса од проектираната (проектираната годишна стапка на раст на најшироката парична маса во декември 2008 година изнесува 16,3%).

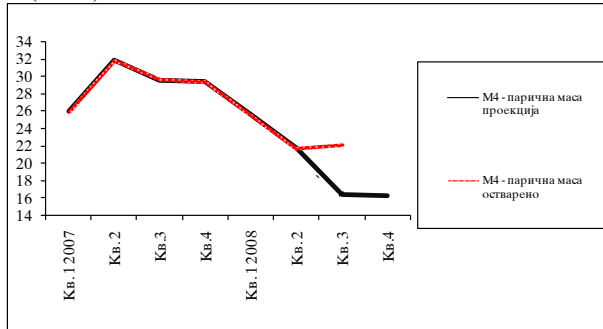
Графикон 11

Парична маса M4

Придонес во годишниот пораст
(во процентни поени)

Годишни стапки на раст
(во %)

Извор: Народна банка на Република Македонија.

6. КРЕДИТИ НА БАНКИТЕ

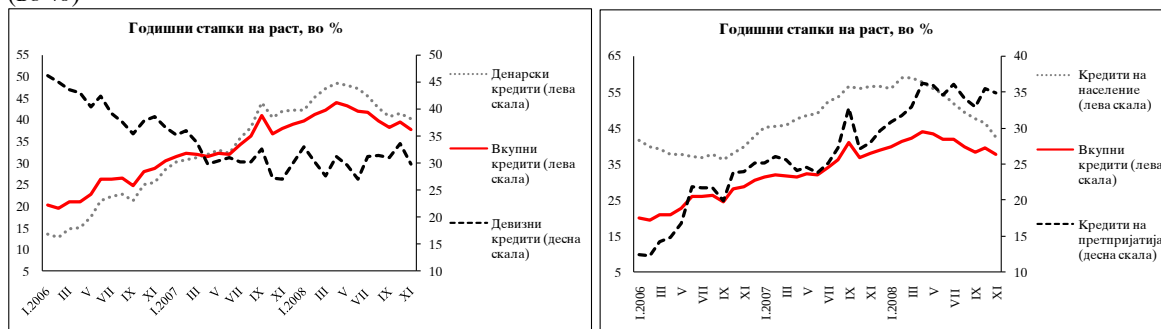
Во ноември 2008 година, кредитната поддршка на приватниот сектор од страна на банките продолжи да расте со забавена месечна динамика. Споредено со претходниот месец (кога банките пласираа 1,9% поголем износ на кредити во однос на септември), **вкупните кредити на банките кај приватниот сектор** во ноември се зголемија за 2.564 милиони денари, односно 1,6% на месечна основа. Значајно влијание врз обемот на кредитната активност на банките во ноември имаше намалувањето на депозитниот потенцијал (заради намалената склоност кон штедење и одлив на депозити од сметките на корпоративниот сектор), што услови натамошно намалување на нето девизната актива како дополнителен извор на финансирање. Зголемената неизвесност во однос на начинот и интензитетот со кој би се прелеала глобалната економска криза во домашната економија, продуцира зголемен психолошки притисок кај економските субјекти, што надополнето со влошените услови и пристапот до надворешно финансирање на банките укажува на можно натамошно намалување на кредитниот раст.

Регистрираниот месечен пораст на кредитите на приватниот сектор во целост е резултат на зголеменото денарско кредитирање (за 2% на месечна основа), во услови кога девизната компонента бележи месечен пораст од 0,1%. Од аспект на поделните сектори, доминантен придонес во месечниот пораст на вкупните кредити имаат кредитите на претпријатијата (70,5%), додека придонесот на кредитите на населението забележа значителен месечен пад од 47% во октомври, на 27,5% во ноември 2008 година. Притоа, во услови кога корпоративното кредитирање растеше со слична динамика како и претходниот месец (1,9%, наспроти 1,7% во октомври), позначително забавување на стапката на раст забележа кредитирањето на

населението (коешто од 2,3% раст во септември, се сведе на ниво од 1,1% во ноември).

Графикон 12

Годишни стапки на раст на кредитите на приватниот сектор според валутната и секторската структура
(во %)

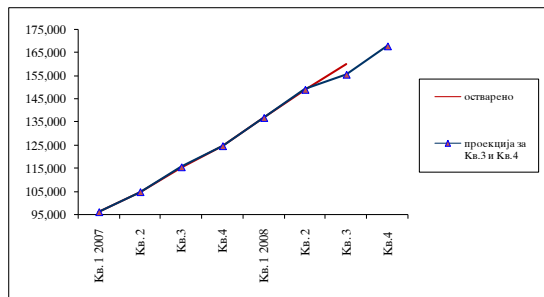

Извор: Народна банка на Република Македонија.

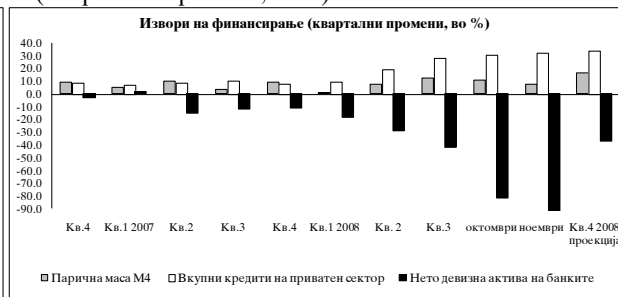
Во ноември 2008 година, годишната динамика на кредитниот раст упатува на забавување на кредитната активност до 37,8% што претставува најниско ниво на кредитирање од почетокот на 2008 година (проекцијата од август предвидува кредитниот раст на крајот од годината да изнесува 34,6%). Ваквото движење произлегува од поинтензивното забавување на растот на кредитите на населението (од 46,3% во октомври, на 42,4% во ноември), во услови кога кредитите насочени кон претпријатијата се зголемија за 35% (напроти 35,5% во октомври). Следствено, доминантна компонента на годишниот пораст на вкупните кредити претставува корпоративното кредитирање (со придонес од 56,6%). Од аспект на исполнување на поставените стапки за кредитен раст кај населението, врз основа на позначајното забавување на кредитниот раст во ноември¹⁰, задолжителниот депозит што го имаат издвоено банките кај НБРМ заради претходното натфрлање на поставените стапки, бележи намалување за 491 милион денари, што укажува на тоа дека банките постепено го усогласуваат кредитниот раст кон населението со поставените стапки и со тоа се намалува нивната обврска за издвојување задолжителен депозит кај НБРМ (со Одлуката за задолжителен депозит е предвидено на крајот на декември годишниот раст на кредитите кај населението да се сведе на 40%).

¹⁰ Одлука за задолжителен депозит кај НБРМ.

Графикон 13
Кредити на приватен сектор

Извори на финансирање
(квартални промени, во %)*

*Остварувањата за ноември, како и проекциите за четвртиот квартал на 2008 година се кумулативни промени во однос на крајот на 2007 година.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

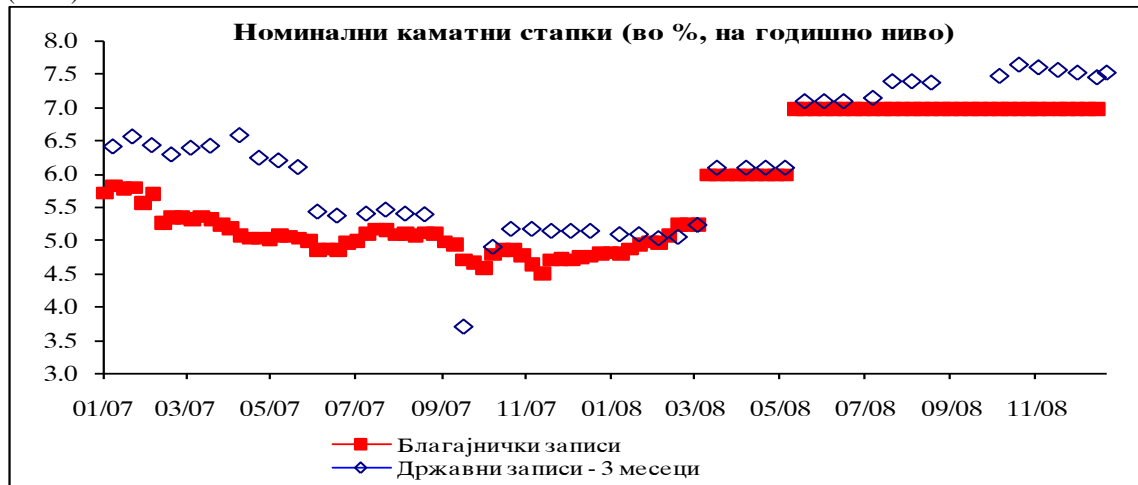
Во текот на ноември 2008 година, **нето девизната актива на банките** го продолжи трендот на опаѓање и на крајот на месецот забележа месечен пад од 1.706 милиони денари, односно 62,1%. Ваквиот пад е остварен во услови на намалување на девизните средства за 521 милион денари, или 1,9%, при истовремен пораст на девизните обврски за 1.185 милион денари (односно 4,8%). Во однос на крајот на 2007 година, нето девизната актива на банките е пониска за 14.409 милиони денари, или за 93,3% (во октомври кумулативниот пад изнесуваше 82,2%).

7. КАМАТНИ СТАПКИ И ДЕВИЗЕН КУРС

Во периодот 01.12. - 17.12.2008 година се одржаа три **аукции на благајнички записи** (на 03.12.2008 година, на 10.12.2008 година и на 17.12.2008 година), на коишто беше повлечена ликвидност од 32 милиони денари при тендер со износи и фиксна каматна стапка од 7%. Со состојба на 12.12.2008 година, бруто девизните резерви изнесуваат 1.563,9 милиони евра и во однос на крајот на 2007 година се повисоки за 32,5 милиони евра.

На 02.12.2008, на 16.12.2008 и на 23.12.2008 година се одржаа **аукции на тримесечни државни записи**, при што во услови на поголема понуда од побарувачка беа реализирани каматни стапки од 7,53%, 7,46% и 7,53%, соодветно. Воедно, на 02.12.2008 и на 23.12.2008 година се одржаа **аукции на шестмесечни државни записи**, при што во услови на поголема понуда од побарувачка беа реализирани каматни стапки од 7,84% и 7,77% (наспроти 7,69% на последната аукција). На 16.12.2008 година беше одржана **аукција на дванаесетмесечни државни записи**, при што во услови на поголема понуда од побарувачка беше реализирана каматна стапка од 7% (наспроти 7,99% на последната аукција). Просечната меѓубанкарска каматна стапка во билатералните тргувања на банките (до еден ден) во периодот 01-16.12.2008 година во просек изнесуваше 4,86% (4,77% во ноември 2008 година).

Графикон 14
Каматни стапки
(во %)

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Во доменот на **каматната политика на банките**, во октомври просечната пондерирана каматна стапка на денарските кредити за сите рокови и сектори и просечната пондерирана каматна стапка на денарските депозити за сите рокови и сектори забележаа идентичен пораст од 0,1 процентен поен и изнесуваат 9,7% и 6,2%, соодветно. Во рамки на сетот активни каматни стапки на денарски кредити, позначајно зголемување е забележано кај речиси сите категории на кредити на населението, а најинтензивно месечно зголемување бележи каматната стапка на краткорочните кредити на населението без валутна клаузула (од 0,8 процентни поени). Анализирани од аспект на каматните стапки на новоодобрените денарски кредити во октомври 2008 година најинтензивен пораст забележа каматната стапка на долгорочните кредити на претпријатијата без валутна клаузула (од 0,7 процентни поени), додека кај кредитите на населението пораст забележаа каматните стапки на долгорочните кредити без и со валутна клаузула (од 0,1 процентен поен и 0,2 процентни поена, соодветно). Кај депозитите за претпријатијата, кај депозитите со валутна клаузула е забележано зголемување на каматната стапка на депозитите до 1 месец (од 6,6% во септември, на 7,1% во октомври) и на каматната стапка на депозитите од 3 до 6 месеци (од 5,1% во септември, на 5,7% во октомври). Кај секторот „население“, кај депозитите без валутна клаузула, главно е забележано умерено зголемување на каматните стапки, при што каматната стапка на депозитите со рок над 1 година е зголемена од 8,6% во септември, на 8,9% во октомври. Во рамките на девизните каматни стапки, забележан е истовремен месечен пораст за 0,2 процентни поени кај каматните стапки на девизните кредити и на девизните депозити, така што тие изнесуваат 8,3% и 2,7%, соодветно.

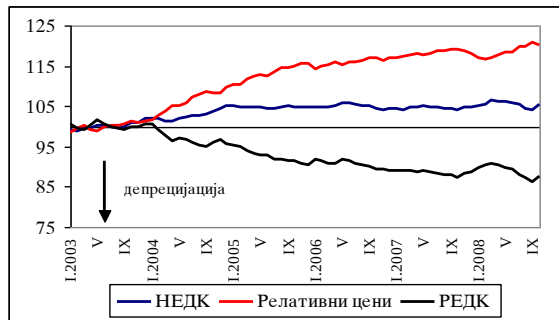
Индексот на **реалниот ефективен девизен курс на денарот** дефлациониран со индексот на трошоците на живот, после неколкумесечната депрецијација на месечна и годишна основа, во октомври 2008 година бележи апрецијација од 1,6% и 0,5%, соодветно. Ваквата промена во трендот се должи пред сè на апрецијацијата на НЕДК (од 1,1% на месечна основа и 1,3% на годишна основа), во услови на поголема депрецијација на српскиот динар и турската лира во однос на американскиот долар споредено со депрецијацијата на македонскиот денар. На кумулативна основа, продолжи трендот на апрецијација (0,9%), при што апрецијацијата на НЕДК беше

делумно неутрализирана со релативните цени (побрз пораст на странските во однос на домашните цени). Наспроти тоа, во октомври 2008 година, индексот на РЕДК на денарот дефлациониран со индексот на цените на производителите на индустриски производи оствари месечна депрецијација од 0,4%, исклучиво како резултат на подинамичниот пад на цените на домашните во однос на странските производители. На годишна и на кумулативна основа е забележана апрецијација од 1,2% и 1,4%, соодветно, што во најголем дел произлегува од апрецијацијата на НЕДК.

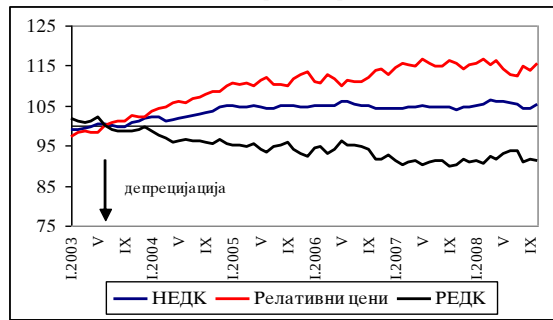
Графикон 15

Индекс на НЕДК, релативни цени и РЕДК на денарот*

дефлатор: индекс на трошоците на живот

дефлатор: индекс на цените на производителите на индустриски производи

*Ознаката за депрецијација е за РЕДК и НЕДК. Кај релативните цени, нагорен тренд е во прилог на депрецијација на РЕДК (и обратно).

Извор: НБРМ, ММФ-МФС за ноември 2008 година и ДЗС на Република Македонија.

За оние земји за кои нема расположливи податоци од МФС, податоците се земени од интернет-страниците на соодветните централни банки, заводи за статистика и од ЕУРОСТАТ.

СТАТИСТИЧКИ ПРИЛОГ

Табела 1
Инфлација и нејзините компоненти

Трошоци на живот	промена во %			придонес во процентни поени		
	XI.2008 X.2008	XI.2008 XI.2007	I-XI.2008 I-XI.2007	XI.2008 X.2008	XI.2008 XI.2007	I-XI.2008 I-XI.2007
Вкупно	0.2	5.2	8.7	0.2	5.2	8.7
Исхрана	-0.5	7.3	16.2	-0.17	2.79	6.19
Производи од жито	0.0	13.0	25.8	0.00	0.97	1.92
Свеж и преработен зеленчук	-0.8	1.7	15.4	-0.04	0.10	0.86
Свежо и преработено овошје	-4.4	-2.9	18.5	-0.13	-0.09	0.56
Свежо и преработено месо	1.0	8.0	7.9	0.08	0.61	0.60
Свежа и преработена риба	1.9	10.8	6.7	0.02	0.10	0.06
Свежо и преработено млеко	0.0	15.0	20.0	0.00	0.86	1.16
Свежи јајца	0.3	10.5	15.4	0.00	0.13	0.19
Маснотини	-5.0	-3.9	33.0	-0.10	-0.08	0.69
Тугун и пијалаци	0.1	4.3	4.0	0.00	0.23	0.21
Облека и обувки	0.8	-0.2	2.0	0.06	-0.01	0.16
Домување	4.8	12.2	5.5	0.73	1.84	0.83
Стан (станарина, вода, услуги)	0.0	5.6	6.1	0.00	0.20	0.22
Огрев и осветление	7.9	17.6	6.4	0.71	1.57	0.57
Греење и услуги	0.2	26.2	15.6	0.01	0.80	0.48
Електрична енергија и осветлување	13.1	13.1	1.6	0.77	0.77	0.10
Хигиена и здравје	0.3	2.4	1.4	0.03	0.19	0.12
Култура и разонода	-0.2	1.1	0.2	-0.01	0.06	0.01
Сообраќајни средства и услуги	-3.4	-2.7	4.0	-0.48	-0.38	0.57
Течни горива и масла	-11.4	-7.5	17.3	-0.43	-0.28	0.66
Сообраќајни и птт услуги	0.0	-1.1	-4.3	0.00	-0.07	-0.26
Ресторани и хотели	0.0	9.3	11.9	0.00	0.48	0.61
Останати услуги неспомнати на друго место	0.0	-6.9	3.0	0.00	-0.02	0.01

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија

Табела 2
Базична инфлација, продуктивност и плати

(годишни промени, %)	2006	2007	2007				2008			Последни месеци		
			Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	сеп 08	окт 08	ное 08
Инфлација (CPI)	3.2	2.3	0.7	1.1	2.4	4.9	9.5	9.9	8.4	7.1	7.1	5.2
Базична инфлација (без храна и енергија)	1.1	0.7	0.2	0.8	1.1	1.2	2.8	2.8	2.5	1.9	2.3	2.3
Регулирани цени	5.7	3.3	4.2	3.0	2.0	4.1	7.4	9.2	12.5	12.8	9.6	10.1
Цени на производители на индустриски п-ди	4.5	1.6	1.0	1.2	1.6	4.1	10.5	13.6	15.1	14.5	9.2	-0.8
Продуктивност	-0.7	1.5	2.8	-0.2	0.6	2.7	1.3	3.4	-	-	-	-
Номинална нето-плата	7.3	7.9	5.7	6.4	7.5	11.8	10.5	9.9	10.7	12.1	-	-
Реална нето-плата	4.0	5.5	5.0	5.3	5.0	6.6	0.9	0.0	2.1	4.6	-	-

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија и НБРМ.

Табела 3
Индустриско производство и останати дејности од економијата

(годишни промени, %)	2006	2007	2007				2008			Последни месеци		
			Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	авг 08	сеп 08	окт 08
Бруто домашен производ	4.0	5.9	6.7	3.9	4.4	5.1	5.4	6.5	-	-	-	-
Индустриско производство	2.5	3.7	11.6	-2.8	1.1	6.2	5.8	12.0	13.0	8.6	15.7	-9.9
Градежништво	-12.3	7.6	9.4	-18.6	18.0	23.3	32.5	57.3	-0.9	9.4	-22.5	-
Трговија	2.5	24.2	25.1	17.2	21.2	28.6	19.6	19.9	13.4	15.9	3.0	-
Телекомуникации	-1.0	15.6	11.1	17.1	15.9	18.1	12.2	7.4	10.2	16.4	6.3	-

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Табела 4
Селектирани дејности од индустријата

Селектирани индустриски дејности	2006	2007	2007				2008			Октомври 2008	
(годишни промени, %)			Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	промена, %	придонос (п.п.)
Вадење руди и камен	28.0	9.8	13.9	16.2	15.4	-3.3	11.9	13.6	3.4	13.0	0.5
Производство на прехранбени производи и пијалаци	0.1	7.7	12.0	0.6	9.5	9.6	5.3	6.0	6.1	6.6	1.0
Производство на тутунски производи	5.5	-0.8	19.0	-14.4	-16.8	41.1	13.8	15.4	1.0	-0.9	-0.1
Производство на предмети за облека	-3.7	-14.5	-4.6	-19.8	-17.9	-14.2	-16.5	-22.7	-23.4	-23.9	-2.0
Печатење	-17.9	-12.2	13.3	-11.5	-18.2	-22.9	7.8	72.2	68.4	92.4	2.2
Производство на деривати на нафта	12.3	-2.4	20.6	-11.1	1.3	-16.8	3.3	50.9	1.1	4.9	0.2
Производство на други неметални минерали	14.0	3.8	51.5	4.2	-2.6	-15.9	-10.9	-3.2	-9.9	-0.2	0.0
Производство на основни метали	11.8	34.3	57.4	35.2	25.3	26.7	9.5	15.7	-3.3	-37.6	-5.5
Производство на металини производи во металопрабавувачката фаза, освен машини и уреди	5.7	45.6	6.0	5.4	51.7	112.0	29.7	11.8	3 пати	-48.4	-4.7
Производство на електрични машини и апарати	3.7	-24.4	-45.1	-37.4	-12.3	1.0	45.6	64.9	32.4	-23.9	-0.9
Производство на други сообраќајни средства	-6.9	33.4	128.7	-48.6	74.6	50.5	9.8	143.1	-47.9	-82.8	-1.9
Рециклажа	12.8	-35.6	20.7	-57.5	-88.5	-4.2	105.6	262.2	12.5 пати	7.9	0.1
Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и топла вода	-0.6	-9.5	-9.1	-20.8	-8.7	-1.1	-0.8	1.9	1.9	-1.3	-0.1

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Табела 5
Биланс на плаќања^{1,3}
(во милиони евра)

	2007				2007	2008									2008			2008
	Q1	Q2	Q3	Q4		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Q1	Q2	Q3	
I. Тековна сметка	-20.3	-10.2	-52.8	-331.5	-414.8	-37.9	-78.4	-79.8	-69.8	-61.3	-108.9	-52.0	-51.3	-27.8	-196.0	-240.0	-131.1	-567.1
СТОКИ, нето	-211.5	-208.2	-298.9	-456.3	-1,174.8	-115.1	-131.3	-124.7	-139.9	-140.6	-180.1	-174.4	-170.6	-109.6	-371.0	-460.7	-454.6	-1,286.3
Извоз, f.o.b	558.7	641.7	605.1	635.9	2,441.5	181.7	214.9	214.9	228.0	259.3	248.5	265.0	199.2	242.7	611.6	735.8	707.0	2,054.3
Увоз, f.o.b /2	-770.2	-849.9	-904.0	-1,092.2	-3,616.3	-296.8	-346.2	-339.6	-368.0	-399.9	-428.6	-439.4	-369.8	-352.3	-982.6	-1,196.5	-1,161.5	-3,340.6
УСЛУГИ, нето	-1.2	1.1	23.3	2.4	25.5	8.7	-5.5	-4.0	-2.6	-0.9	-5.2	4.3	10.4	13.0	-0.8	-8.6	27.7	18.3
ДОХОД, нето /5	-31.7	-70.5	-99.1	-76.4	-277.7	8.0	-0.9	-7.6	-2.7	-10.3	-17.5	-2.2	-5.1	-33.3	-0.4	-30.5	-40.6	-71.5
од кој: камата, нето	-2.0	-5.1	-2.5	-8.3	-17.9	0.3	-2.0	-5.1	-4.0	-8.3	-7.3	-4.8	-2.8	-6.3	-6.8	-19.6	-13.9	-40.3
ТЕКОВНИ ТРАНСФЕРИ, нето	224.1	267.4	321.8	198.9	1,012.1	60.4	59.2	56.5	75.4	90.5	93.8	120.2	114.1	102.1	176.1	259.8	336.4	772.3
Официјални	8.6	17.1	10.7	-12.4	23.9	0.8	4.8	2.7	4.6	6.6	11.0	5.5	3.8	3.0	8.3	22.2	12.3	42.8
Приватни	215.5	250.3	311.1	211.3	988.2	59.6	54.5	53.8	70.8	83.9	82.8	114.8	110.3	99.1	167.9	237.6	324.1	729.5
II. Капитална и финансиска сметка	20.6	18.7	71.0	337.3	447.6	43.0	79.9	85.8	73.4	63.8	114.0	56.4	43.7	22.3	208.6	251.2	122.4	582.2
КАПИТАЛНА СМЕТКА, нето	-0.7	2.0	4.3	-1.9	3.7	-0.3	-0.3	-0.4	0.9	0.3	-0.1	0.2	0.1	-0.9	-1.0	-2.7	-0.6	-4.4
Капитални трансфери, нето	-0.7	2.1	1.2	-1.3	1.2	-0.3	-0.3	-0.4	0.9	0.3	-0.1	0.2	0.1	-0.9	-1.0	1.0	-0.6	-0.7
Официјални	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Други	-0.7	2.1	1.2	-1.3	1.2	-0.3	-0.3	-0.4	0.9	0.3	-0.1	0.2	0.1	-0.9	-1.0	1.0	-0.6	-0.7
Стекнување/располагање со	0.0	0.0	3.1	-0.6	2.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-3.7	0.0	0.0	0.0	0.0	-3.7	0.0	-3.7
ФИНАНСИСКА СМЕТКА, нето	21.3	16.7	66.7	339.3	444.0	43.3	80.2	86.2	72.5	63.6	117.9	56.2	43.6	23.2	209.6	253.9	123.0	586.5
Директни инвестиции, нето	88.0	151.5	100.4	166.9	506.9	47.0	73.6	33.2	31.8	67.9	51.5	29.8	57.5	25.9	153.8	151.2	113.1	418.1
Портфолио инвестиции, нето	20.5	45.6	28.0	20.2	114.4	-0.9	-3.4	-3.9	-4.4	-4.2	-2.6	3.1	-6.2	-4.7	-8.3	-11.2	-7.7	-27.2
Други инвестиции, нето	-92.4	-169.2	39.6	146.5	-75.5	-9.3	21.8	43.5	25.9	12.9	98.6	37.3	32.2	75.7	56.1	137.4	145.2	338.7
Трговски кредити, нето	-38.0	-75.9	-1.0	86.0	-29.0	-8.6	0.7	-6.7	25.7	-1.4	39.5	17.8	34.7	-29.0	-14.6	63.8	23.4	72.6
Заеми, нето	-42.1	-135.7	13.9	35.3	-128.7	-3.7	-0.7	1.9	2.8	-12.6	36.8	9.0	0.3	47.4	-2.5	26.9	56.7	81.2
Валуты и депозити, нето	-16.8	20.2	12.8	-10.3	5.9	-4.0	19.7	45.1	-8.3	0.0	16.0	7.0	-4.9	49.8	60.8	7.7	52.0	120.5
од кои: монетарна власт, нето	0.0	0.0	0.0	-0.1	-0.2	7.4	0.1	3.2	-0.2	6.1	0.0	0.0	0.0	0.0	10.7	5.9	0.0	16.6
комерцијални банки, нето	-3.8	41.2	26.9	4.2	68.4	-9.4	19.4	37.2	-8.3	-1.8	19.4	2.7	-12.9	51.1	47.2	9.2	41.0	97.4
останати сектори, нето	-12.9	-20.9	-14.0	-14.5	-62.3	-1.9	0.1	4.7	0.2	-4.2	-3.4	4.3	8.0	-1.3	2.9	-7.4	11.0	6.5
Други, нето	4.5	22.2	13.9	35.6	76.2	7.1	2.1	3.2	5.7	26.8	6.4	3.5	2.1	7.6	12.4	39.0	13.1	64.5
Бруто официјални резерви, (- = зголемување)	5.3	-11.2	-101.4	5.6	-101.8	6.5	-11.9	13.4	19.2	-13.0	-29.7	-14.0	-29.9	-73.7	8.0	-23.5	-127.6	-143.1
III. Грешки и пропусти	-0.3	-0.5	-18.1	-5.9	-32.8	-5.1	-1.5	-6.1	-3.5	-2.5	-5.1	-4.3	7.7	5.4	-12.6	-11.2	8.8	-15.0

1/ Претходни податоци.

2/ Увозот е прикажан на ф.о.б. паритет согласно V издание на прирачникот за платен биланс од ММФ.

Пресметката на ц.и.ф. - ф.о.б. факторот како процент од увозот ц.и.ф. изнесува 4,14%

За 2006, 2007 и 2008 година направено е и временско прилагодување за увозот на електрична енергија.

3/ Промени во методологијата: Податоците за платинот биланс за 2008 год. вклучуваат проценки на вредностите на одредени елементи во ставките директни инвестиции и доход - врз основа на податоците од новиот извор на податоци (годишен прашалник за странски вложувања ДИ-22) расположиви заклучно со 2007 година

4/ Без монетарно злато и курсни разлики

5/ Од почетокот на 2008 година во податокот за доход е вклучен и износот на пресметана камата на странски должнички хартии од вредност.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 6
Надворешнотрговска размена

	X.2008	I-X.2008	X.2008		X.2008		I-X.2008	
			IX.2008		X.2007		I-X.2007	
			износ	%	износ	%	износ	%
Вкупна размена	651.4	6,225.2	32.6	5.3	1.1	0.2	1,164.9	23.0
Извоз	229.0	2,287.1	-14.0	-5.8	13.1	6.1	262.1	12.9
Увоз	422.3	3,938.0	46.6	12.4	-12.0	-2.8	902.8	29.7
Салдо	-193.3	-1,650.9	-60.6	45.7	25.1	-11.5	-640.6	63.4

Извор: Државен завод за статистика на Република Македонија.

Табела 7
Монетарни движења, ноември 2008 година

	30.11.2007	31.12.2007	30.09.2008	31.10.2008	30.11.2008	месечна промена (30.11.2008/ 31.10.2008)		годишна промена (30.11.2008/ 30.11.2007)
	остварено	остварено	остварено	остварено	остварено	во мил.ден	во %	во %
<i>во милиони денари</i>								
Парична маса M4	166,614	175,553	197,053	194,634	189,592	-5,042	-2.6	13.8
Готови пари во оптик	16,290	17,927	16,552	16,608	15,856	-752	-4.5	-2.7
Денарски депозити ¹	83,206	89,077	98,037	97,228	91,914	-5,314	-5.5	10.5
Девизни депозити	67,118	68,549	82,464	80,798	81,822	1,024	1.3	21.9
Вкупни депозити	150,324	157,626	180,501	178,026	173,736	-4,290	-2.4	15.6
Примарни пари ²	33,780	37,586	38,844	40,470	35,997	-4,473	-11.1	6.6

¹ Вклучени се и депозитни пари, депозити на општините и установи на јавен сектор.

² Вклучува задолжителна резерва на девизни депозити.

	30.11.2007	31.12.2007	30.09.2008	31.10.2008	30.11.2008	месечна промена (30.11.2008/ 31.10.2008)		годишна промена (30.11.2008/ 30.11.2007)
	остварено	остварено	остварено	остварено	остварено	во мил.ден	во %	во %
<i>во милиони денари</i>								
Кредити на приватен сектор	120,370	124,875	160,222	163,307	165,871	2,564	1.6	37.8
Во денари	91,022	94,496	122,402	125,236	127,745	2,509	2.0	40.3
Во странска валута	29,348	30,379	37,820	38,071	38,126	55	0.1	29.9
Нето девизна актива на банките	16,409	15,459	8,956	2,745	1,039	-1,706	-62.1	-93.7

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 8
Монетарни агрегати
(во %)

по %	период во однос на претходен период										годишна промена										
	2007				2008						2006	2007				2008					
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	октомври	ноември	Кв.1		Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	октомври	ноември		
M0	-6.1	8.5	2.2	15.5	-8.9	13.5	-0.02	4.20	-11.1	21.4	18.9	18.2	18.9	20.2	16.6	22.0	19.4	19.2	6.6		
M1	-1.4	6.0	8.3	16.3	-6.9	11.1	0.50	-2.10	0.0	17.1	22.5	18.0	22.6	31.7	24.4	30.4	21	20.8	17.1		
M4	4.7	9.7	3.7	8.8	1.3	6.3	4.0	-1.2	-2.7	24.9	26.4	32.2	29.9	29.5	25.3	21.4	21.9	19.3	13.5		
M4-денарски дел	5.1	14.1	5.9	12.2	-1.5	6.6	1.6	-0.6	-5.5	30.8	33.1	44.3	43.8	42.6	33.6	24.8	19.7	17.1	7.8		

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 9

Депозити на приватниот сектор*
(во милиони денари)

		состојба	месечна промена		годишна промена	
		30.11.2008	износ	%	износ	%
Вкупни депозити на приватен сектор		141,959	-5,168	-3.5	15,594	12.3
Денарски депозити	Население	36,378	-164	-0.4	162	0.4
	Претпријатија	19,880	-6,113	-23.5	281	1.4
	Вкупно	60,137	-6,192	-9.3	890	1.5
Девизни депозити	Население	61,452	30	0.0	11,811	23.8
	Претпријатија	19,790	1,017	5.4	2,875	17.0
	Вкупно	81,822	1,024	1.3	14,704	21.9
Вкупни депозити на население		97,830	-134	-0.1	11,973	13.9
Вкупни депозити на претпријатија		39,670	-5,096	-11.4	3,156	8.6

* Денарските депозити се без депозитни пари.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 10

Кредити на приватниот сектор
(во милиони денари)

		состојба	месечна промена		годишна промена	
		30.11.2008	износ	%	износ	%
Вкупни кредити на приватен сектор		165,871	2,564	1.6	45,501	37.8
Денарски кредити	Население	61,612	703	1.2	17,470	39.6
	Претпријатија	65,740	1,750	2.7	19,158	41.1
	Вкупно	127,745	2,509	2.0	36,723	40.3
Девизни кредити	Население	4,373	1	0.0	2,175	99.0
	Претпријатија	33,736	57	0.2	6,606	24.3
	Вкупно	38,126	55	0.1	8,778	29.9
Вкупни кредити на население		65,985	704	1.1	19,645	42.4
Вкупни кредити на претпријатија		99,476	1,807	1.9	25,764	35.0

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 11

Кредити на население

		2006				2007				2008				
		Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	октомври	ноември
Рочна структура на кредитното портфолио на населението (во %)	Краткорочни	25.0	24.8	24.4	25.1	26.8	27.7	29.2	29.2	29.9	30.2	30.5	30.2	30.2
	Долгорочни	75.0	75.2	75.6	74.9	73.2	72.3	70.8	70.8	70.1	69.8	69.5	69.8	69.8
Кредити на население според намена (годишни промени, во %)	Станбени кредити	37.1	33.5	35.4	40.1	43.4	45.7	48.2	47.7	48.4	53.3	55.7	58.5	57.2
	Рамковни кредити	63.9	68.1	84.9	103.7	125.2	136.9	131.4	112.3	89.6	72.1	56.2	52.2	49.4
	Кредити за други намени	32.6	26.8	26.0	31.0	33.9	38.8	45.5	48.7	53.2	45.8	36.6	35.6	31

Извор: Народна банка на Република Македонија

Табела 12

Кредити на претпријатија

		2006				2007				2008				
		Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	октомври	ноември
Рочна структура на кредитното портфолио на претпријатијата (во %)	Краткорочни	54.4	53.8	51.0	48.6	47.1	46.0	46.2	43.9	44.9	44.6	44.9	44.5	45.2
	Долгорочни	45.6	46.2	49.0	51.4	52.9	54.0	53.8	56.1	55.1	55.4	55.1	55.5	54.8
Кредити на претпријатија (годишни промени, во %)	Краткорочни	0.8	13.0	11.1	11.9	8.9	5.9	20.4	17.2	27.0	30.7	29.2	33.7	36.8
	Долгорочни	36.1	34.0	30.8	41.1	45.7	44.6	45.8	41.6	38.4	38.2	36.2	37	33.4
	Денарски	3.4	14.3	14.2	21.3	22.6	20.2	32.9	29.9	37.4	42.2	37.7	40	41.1
	Девизни	42.0	38.5	31.0	32.4	31.4	30.2	32.6	29.4	25.6	22.2	24.9	27.7	24.3

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 13

Текови на креирање и повлекување ликвидност

	31.12.2007	30.11.2008	21.12.2008	кумулативно I - XI. 2008	21.12.2008 / 30.11.2008
<i>во милиони денари</i>	<i>состојби</i>			<i>текови</i>	
Ликвидни средства на банките (сметки на банките кај НБРМ)	10,415	8,046	10,381	-2,369	2,335
Автономни фактори (вкупно):	84,009	72,545	77,121	-8,036	2,078
Готови пари во оптик	17,969	15,999	16,768	1,970	-769
Девизни трансакции на НБРМ	73,958	70,984	69,543	-2,974	-1,441
Денарски депозити на државата кај НБРМ	-9,842	-16,618	-11,850	-6,776	4,768
Готовина во благајна на банките	1,924	2,180	2,660	-256	-480
Монетарни инструменти:	-25,555	-18,838	-18,379	6,717	459
Аукции на благајнички записи	-20,995	-16,819	-16,851	4,176	-32
Државни хартии од вредност за монетарни цели	-4,560	0	0	4,560	0
Задолжителен депозит кај НБРМ	0	-2,019	-1,528	-2,019	491
Останато	-8,253	-9,303	-9,505	-1,050	-202

*последните расположливи податоци се однесуваат на 21.12.2008 година.

Извор: Народна банка на Република Македонија.

Табела 14

Каматни стапки

	ноември 2008 година	месечна промена	годишна промена
	во %	во процентни поени	
Каматна стапка на аукциите на благајнички записи (28 дена)	7.0	0.0	2.3
Просечна пондерирана каматна стапка на пазарот на пари (МБКС)*	5.48	0.3	2.2
Каматна стапка на државни записи со рок на достасување од три месеци	7.58	0.03	2.4
	октомври 2008 година	месечна промена	годишна промена
	во %	во процентни поени	
Пондерирани активни каматни стапки на банките	9.7	0.1	-0.2
Пондерирани пасивни каматни стапки на банките	6.2	0.1	1.0

*се однесува на билатералните тргувања.

Извор: Народна банка на Република Македонија.